

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

LUCERNA

Ljubljana, oktober 2013

UVOD

Vsako leto se pojavlja več njivskih površin, ki so zasejane z lucerno, saj nas vedno bolj sušna poletja silijo v iskanje bolj odpornih rastlin na sušo. Je kraljica krmnih in hkrati ena najstarejših rastlin, ki so jo pridelovali že v davnini. Sejali in koristili so jo tam, kjer so bolj sušna poletja in je zato otežena pridelava voluminozne krme na travinju. Lucerna ima precej globok koreninski sistem (že v prvem letu lahko prodre do globine 1 do 2 m) in s tem bistveno lažje prenaša sušna obdobja kot trave. V zadnjem času se tudi pri nas pojavljajo vedno težji pogoji za rast travne ruše, zato se tudi na naše njive lucerna počasi vrača. Če upoštevamo iz katerih krajev prihaja, moramo najprej izbrati njej primerna tla. Najprimernejša za rast lucerne so tista tla, na katerih so jo pridelovali že naši predniki, saj so včasih bolj živeli z naravo in so poznali njene zahteve.

IZBIRA IN PRIPRAVA NJIVE ZA SETEV

Glede na strukturo tal, lucerna najbolje uspeva na srednje težkih tleh. Tla morajo biti globoka z dobrim zračnim, vodnim in tudi toplotnim režimom. Potrebuje dobra, globoka, uležana tla. Zelo težko prenaša močno glinena in zbita tla, a še težje peščena tla, ki so močno prepustna za vodo. Lažje prenaša zasoljena tla kot visoko podtalnico. Lucerni, tako kot vsem metuljnicam, ne ugajajo preveč kislila tla. Najbolje ji ugajajo tla s pH od 6,0 do 7,0. V skrajnem primeru in ob dobri agrotehnik (gnojenje s hlevskim gnojem in apnenje) uspeva tudi na zemljišču s pH 5,0 do 5,9.

Pred setvijo morajo biti tla primerno uležana in drobno grudičaste strukture. Če smo se odločili za setev lucerne na njive spomladi in ni opravljenega globokega oranja, je potrebno njivo čim prej preorati, jo obdelati s krožno brano in pustiti vsaj tri tedne, da se zemlja do setve še primerno uleže. Če pa bomo oranje opravili tik pred setvijo, je potrebno površino povaljati z ježastim valjarjem.

Lucerna potrebuje za svojo rast veliko hranilnih snovi, zato ji moramo ta hranila dati že ob setvi. Lucerna ne potrebuje nujno hlevskega gnoja, vendar, če ga imamo na razpolago dovolj, gnojimo ob setvi z 20 do 30 t/ha. Ob setvi ji lahko pognojimo s 40 do 60 kg dušika (N)/ha in z 80 do 100 kg fosforja (P_2O_5)/ha ter s 120 do 140 kg kalija (K_2O)/ha, če so tla na osnovi kemične analize tal dobro preskrbljena. Na kisljih tleh je potrebno apnjenje in sicer je količina apnenega materiala odvisna od reakcije tal, vrste tal in od vrste materiala, ki ga uporabimo za apnjenje. Za uspešnejšo rast lucerne priporočamo na kisljih tleh tudi gnojenje z borom in molibdenom.

VKLJUČITEV V KOLOBAR

Po štirih letih se proizvodni potencial lucerne močno zmanjša. Že nekoč je obstajalo pravilo, da kolikor let raste metuljnica na njivi, toliko let je ne sejmo na isto površino. Lucerno lahko sejemo za vsemi poljščinami. Kot predposevek je zelo primerna za skoraj vse poljščine. Sama sebe in drugih metuljnic ne prenaša.

Slika 1: Lucerna sejana avgusta po strnišču na peščena tla (foto: T. Pevec)

SETEV IN RABA

Setev lucerne lahko opravimo v katerem koli času rastne sezone le da imamo dovolj padavin za vznik in rast. Najugodnejši čas za setev je zgodaj spomladi (15. marec do 15. april), da se še dobro ukorenini pred poletno sušo. Sejemo jo tudi pozno poleti oz. zgodaj jeseni (od 15. avgusta do 15. septembra), da se ukorenini do zime.

Spomladanska setev je malo bolj zahtevna, saj v tem času tudi pleveli zelo hitro rastejo in se razvijajo, zato je potrebno nameniti več pozornosti pripravi zemlje, setvi in izboru varovalnega posevka. Največja nevarnost pri zgodnji spomladanski setvi je pojav nizkih temperatur (-4 do -6 °C), pri katerih mlade rastlinice lucerne pomrznejo. Za varovalni posevek lahko vzamemo ozimna in jara žita ali mnogocvetno ljuljko, največkrat pa v praksi uporabimo oves in sicer 40 kg/ha oziroma jari ječmen (80 kg/ha). Preveč plevela ali pregost varovalni posevek nam v lucerni lahko povzroča preglavice, saj naj bi prvo košnjo lucerne opravili šele takrat, ko je v polnem cvetenju. Zato moramo varovalni posevek in s tem plevel pravočasno pokositi in previdno odstraniti s površine, da nam ne bo začel delati škode na mladih rastlinah.

Slika 2: Cvet lucerne (foto: T. Pevec)

Po opravljeni čistilni košnji naslednjo košnjo opravimo šele v polnem cvetenju, da se mlade rastline lahko dobro ukoreninijo. V naslednjih letih lahko kosimo štiri do petkrat v fazi brstenja. Med predzadnjo in zadnjo košnjo naj bo 55 do 60 dni razlike. Lucerna si tako nabere dovolj rezervnih snovi v koreninah. Če je dovolj časa med predzadnjo in zadnjo košnjo, je zadnja košnja lahko zelo pozna (celo novembra), vendar mora biti visoka od 7 do 9 cm .

Slika 3: Primerna višina košnje (foto: T. Pevec)

Slika 4: Košnja preveč »v živo« (foto: T. Pevec)

Sejemo jo lahko tudi v juniju-juliju, če smo le prepričani, da bo dovolj padavin. Septembrsko setev lucerne lahko priporočamo samo tam kjer ni nevarnosti, da bi rastlinice prehitro končale razvoj in bi šle v zimo preslabo ukoreninjene. Lucerne v čisti setvi sejemo 25 do 30 kg/ha. Po nekaterih avtorjih jo lahko sejemo tudi redkeje (15 do 20 kg/ha), vendar je pri tem pridelek prve košnje manjši. Zmanjšanje količine

semena na hektar lahko pri nas priporočamo le tam kjer so tla res odlično pripravljena (drobno grudičasta, uležana tla, brez plevela).

LUCERNA V PREHRANI DOMAČIH ŽIVALI

Lucerna vsebuje veliko beljakovin. Precej odporna je na pomanjkanje vode in daje sorazmerno dober pridelek tudi v sušnih letih. Ob izbiri zanjo primernih tal ter pravih agrotehničnih ukrepov lahko z lucerno doma pridelamo precejšnje količine kvalitetne beljakovinske krme.

Slika 5: Posamezni deli rastline lucerne
(Vir: <http://lucerna.lap.hu>)

Slika 6: Seme lucerne (foto: T. Pevec)

Pripravila:
mag. Tatjana PEVEC, KGZS-Zavod CE

Uredila:
Tončka Jesenko, KGZS